

МЫ ЧАСАМ справлялися, а часам і дарэмна скаржэліся на тую нававу тэлеперадач, якія ваве цяжка не толькі «свабодна», а і праглядзець да гэтага чыпер не проста сядзець да «братняга экрана» — яны выбіраюць не толькі самыя цікавыя, але і для перадачы, а і самыя патрыятычныя. Патрыятычныя робітцы твора, якія адраджаюць людзей пачынаючы з дзяцінства, даюць ім амаатару. Патрыятызм і робітца і твора, якія дазваляюць аўдыторыю. Прыемна адзначыць, што наша Беларускае тэлебачанне стварыла цыкл якая так перадач — гэта «Хроніка музычнага жыцця рэспублікі». Нядаўна закончыўся, умоўна кажучы, чарговы сезон «Хронікі...». 1968 — 69 гг. Мы прагледзелі сорак шэсць аб'яднаных агульнай творчай задумай і звязаных храналагічна перадач. «Мы» — гэта і твора, каго перавабля чарговыя пускі перадач, хто ўключыўся ў працяг іх — ужо зацікаўлены, скажам, пасля трыцінай або пятай перадачы і потым чакаў чарговую...

«Хроніка музычнага жыцця рэспублікі» — вынік намаганняў многіх творчых работнікаў. Ініцыятары, аўтары і ўдзельнікі «Хронікі» шукалі цікавыя дакументы і музычныя запісы, падбіралі і апрацоўвалі іх, рыхтавалі сцэнарыі, прыцягнулі да ўдзелу ў перадачах вядомых выканаўцаў: музыкантаў, кампазітараў і г. д. (адначасна хопіць бы самых заўзятых энтузіястаў — У. Шаўхіна, Т. Міянсарова, Г. Ананьёву, Е. Эфрон, Л. Гарэліна, Л. Мухарынскую...).

«Хроніка» дае шырокую панараму развіцця беларускага музычнага мастацтва, професійнальнага і народнага, якая новай якасцю з'явілася ў нашай культуры. Гэта сведчыць пра абуджэнне самадзейнасці развіцця Беларускага музычнага мастацтва. Музыкальныя творцы накіраваны ў шукаць новыя формы нацыянальнага самавыяўлення ў самых розных жанрах. Не варта сяршыцца гэты працэс і абмяжоўваць толькі ўказаннем на грамадска-сацыяльны прычыны імклівага росквіту музычнага професіяналізму — захавання і перадачы традыцый тансама маюць вялікае значэнне.

Першыя перадачы «Хронікі» пра музычнае мастацтва паслярэвалюцыйных гадоў якая і падкрэслілі ролю фальклору ў станаўленні сучаснай професійнай музыкі, дэда іной апрацоўкі народнага мелодыі — гэта творцы арты, а дзейнасць зборніцтва і выканаўцаў беларускай музыкі заслужылі пашану і высокай ацэнкі. Гледачоў асабліва ўсхваляваў, напрыклад, эпізод з «Хронікі, год 1924-ы» аб прысвятенні славачыні П. П. Яўземе ўпершыню ў нашай рэспубліцы ганаровага звання заслужанай артысткі БССР — у гэтым факце пазнава, якое значэнне мела тады канцэртная прапаганда народнай творчасці. У дарэвалюцыйнай Беларусі народнае мастацтва толькі зрэдку праіснавала сабе дарогу на канцэртную эстраду, а такія формы ганаровага музычнага жыцця, як выступленні амаатараў або канцэрты гаспадарства аднак беларускай і нацыянальнай глебы. Беларускае першае спадарожніцай народнага жыцця, становіцца неад'емнай часткай рэпертуару выканаўцаў, узаўважна заўважліва пра сябе са сцэны канцэртных залаў усяго свету. Мабыць, цікава будзе прывесці словы з успамінаў самой І. Яўземе пра той час: «Калі мы з-за смерці бацькі ў 1922 годзе пераехалі ў Мінск, там было вельмі годна. Разам з сёстрамі я выправілася на беларускіх вясках вымяняць адзежу на прадукты. А прывезла адтуль неадзіночнае багацце — калі ста беларускіх народных песняў. Сярод іх такія шэдэўры, як «Песня пастуха», «Налыханчак»... Лепшае з сабранага я вывучыла і праспявала на канцэртах і без суправаджэння, і з акампанементам.

Там упершыню беларускае народнае песня, якая гукала ўраной голыні па вясках, вышлі на канцэртную эстраду... І тут жа зраўналася, як гэта вясня ў нашай дзяржаве, якая аб'яднала розныя народы, а якіх многія і толькі-толькі абудзіліся да новага жыцця...»

«Хроніка» і паказала гледачам, як у канцэртным жыцці рэспублікі ў першыя гады пасля рэвалюцыйны сталі выражана праўдлівыя рысы нацыянальнай характарыстыцы. Зусім іншую форму набыло і індывідуальнае захаленне музыкі асобамі, якія не сталі професіяналамі. — Г. з. н. амаатарскае музычнае прахаленне. Раней музычнае прахаленне прыходзіла гадоўным чынам у дамашній (літвымаўны) абстаноўцы з абмежаванай колькасцю ўдзельнікаў і вядома, не заўсёды взначалася нацыянальнай спецыфікай. Цяпер жа, калі ў актыўнае заняццё музычным мастацтвам уцягваюцца ўсё большы шырэйшы масы прыхаленцаў — на змену гэтай форме амаатарскага музычнага прахалення прыйшла якасна новая, г. з. н. самадзейнасць. Асабліва важна падкрэсліць, што гэта прычыноўна іншая форма заняцця музычным мастацтвам (у тым ліку) — інструментальным выкананнем так

НА БЛАКІТНЫМ ЭКРАНЕ

СОРАК ШЭСЦЬ МУЗЫЧНЫХ ВЕЧАРОЎ

Барыс ГАРТ

сама ўбагацілася сувяззю з традыцыямі народнага выканання і творчасці: усё большае распаўсюджанне набылае ігра не толькі на фартэпіяна, скрыпцы, віяланчэлі (натуральны вынік пашырэння музычнай адукацыі), але і на народных інструментах — цымбалы, баяне, домры. Адаптыўныя змены адбыліся і ў рэпертуары. Клопат аб развіцці масавага самадзейнага мастацтва, выдаткі, звязаны з арганізацыяй розных выступленняў — на канцэртах, аглядах, конкурсах, дэкадах, алімпіадах — узята на сабе дзяржава.

Пра размах гэтай работы асабліва якая можа сведчыць перадача «Хроніка год 1936-ты» — ёй расказваецца пра падрыхтоўку ў Усеазаонай алімпіады самадзейнага мастацтва, якая ахапіла гарады і вёскі рэспублікі і прыходзіла на працягу ўсяго года. Тады былі створаны, напрыклад, такія музычныя налектывы, як першы сельскі самадзейны ансамбль песні і танца ў калгасе «Ленінскі шлях», танцавальны ансамбль мінскага клуба будаўнікоў і іншыя. Самадзейныя артысты і налектывы сталі не гасцамі на канцэртнай эстрадзе, а яе гаспадарамі, і для кіраўніцтва самадзейнасцю прыцягваліся лепшыя професіянальныя сіль.

У сваю чаргу, пасля з аспрады амаатараў музыкі ў професіянальнае мастацтва прыйшла і малая славуць чыпер музыкантаў — выканаўцаў і кампазітараў.

Яшчэ адна з праўдліва пачынае сувязі самадзейнага і професіянальнага мастацтва — высокі ўзровень майстарства перадач «амаатарскай музыкі» — самадзейных артыстаў. Пераканаўчы прыклад — перадача «Хронікі» пра 1939 год — у пер-

шым конкурсе выканаўцаў на народных інструментах удзельнічалі амаатары. У перадачы «Хронікі» пра трыццаць шосты год гаварылася аб стварэнні канцэртных брыгад, якія рабілі самастойныя паездкі па гарадах і вёсках рэспублікі. Іх выступленні, якія праходзілі пад лозунгам «Класічнае мастацтва — у масы», садзейнічалі шырокаму распаўсюджанню ў народзе выдатных музычных твораў і дэманстравалі высокае выкананне майстарства. Гэта быў стымул для агульнага ўздыму самадзейнага мастацтва. Паралельна амаатарскім музычным прахаленнем дарэвалюцыйнага часу і мастацкай самадзейнасцю (маючы на ўвазе яе музычныя формы) зусім правамерна ў тэлеперадачах — гледачы змагі як бы пагартыць старонкі нядаўняй гісторыі нашай культуры.

Навучанне музыцы, акая хатніх заняткаў, ажыццяўлялася ў дарэвалюцыйнай Беларусі і ў некалькіх прыватных музычных школах. Адаан доступ прадстаўнікам народнага мастацтва прыходзіла затым. Пасля Кастрычніка новыя навучныя ўстановы — народныя кансерватарыі і музычныя школы сталі кузнямі музычных кадраў. Эстра паказаву нам ролю Беларускага дзяржаўнага музычнага тэхнікума, дзе ў дваццаці гады вывучыліся многія вядомыя музыканты, і яму належыць за службу ў фарміраванні выканаўцаў калектываў. Выкладчыкі і студэнты тэхнікума паспяхова ўдзельнічалі ў выкананні прапагандыскай дзейнасці. Тэлеперадачы, у прыватнасці, расказалі пра першы канцэрт выкладчыкаў тэхнікума — 25 мая 1925 года, у час якога былі выкананы ўпершыню камерныя інструментальныя творы беларускіх кампазітараў, пра пастаюўна студэнтаў оперы Ш. Гуно «Фауст» (год 1928-ы).

Аўтары перадач па-творчы скарываюцца ўсё аарыенталі тэлемастацтва — архіўныя здымкі, дакументы, расказы ўдзельнікаў падзей, мемуарныя ўспаміны, папулярныя музыкантаў чы гутаркі. — І усё гэта пацвярджаецца экранным паказам. І што яшчэ добра — экран, вядома, бывае красамоўным, але ён не падлінае сабой і не заславае музыку: гледачы «Хронікі»...» былі і ўдзельнікі саўжыццяў. Да выканання музыкі Беларускае тэлебачанне прыцягнула і багату фанатэку і добрых артыстаў. Часцей за усё — мы не заўважалі нават непераможнай у тагока ролі перадачы прыметнасці музычных нумароў — бо жывае новае чалавечае, канкрэтная дэтал, пазнавая на экране, і гучанне мелодый зліваліся ў нешта адзінае. Гэта — часцей за усё, хопі здараліся, канечне, і менш удамыя «маістэры».

Аўтары прытрымліваліся каляднарднай паслядоўнасці ў перадачах. — І гэта давала сістэматызавае ўваўленне пра кожны год музычнага жыцця нашай рэспублікі. Некааторыя старонкі «Хронікі...» адкрыта адрасаваліся тым, хто мог успомніць падзеі нядаўняга мінулага. І ўспомніць ёсць што. Цыкл перадач

раскрыў гэта іскрава. Нагадаем у гэтай сувязі пра такія значныя падзеі, як сімфанічны канцэрт, прысвечаны 100-годдзю з дня смерці Ветхонна, які прайшоў у Мінску, Віцебску, Магілёве («Хроніка, год 1927-ы») або — пра першыя канцэртны арганізаваны ў 1937 годзе філармоні, складзеныя цалкам з твораў беларускіх кампазітараў. Адлюстраваны ў шматлікіх перадачах «Хронікі» дасягненні нашых выканаўцаў вельмі значныя, іх поспехі неаднаразова знаходзілі прызнанне і на Усеазаонай астрадзе (пачынаючы з выступленняў нашых артыстаў у Маскве, у час дэкады Беларускага мастацтва ў 1927 годзе), і за рубжом (упершыню ролівай выступы ў Франкфурце-на-Майне, з далейшымі гаспадарамі цымбаліста Ст. Наўціна і студэнтаў Беларускага музычнага тэхнікума Л. Александровскага па гарадах Швецыі і Германіі). Калі ў дарэвалюцыйнай Беларусі Інтансіўнасць канцэртнага жыцця амаль цалкам залежала ад ступені яе насьцяганасці гаспадарыні выступленнямі, дык цяпер мы маем цэлую армію професіянальных выканаўцаў, падрыхтаваных у беларускіх навуцальных установах, якія сістэматычна выступалі ў самых аддаленых кутках нашай рэспублікі і за яе межамі, настамна прапагандавалі ў народзе творы сусветнай класікі і лепшыя нацыянальныя творы. Што ж датычыцца прыкладу гаспадарыні ў рэспубліку, дык сярод савецкіх або замежных артыстаў, якія пабывалі ў СССР, цяжка назваць такіх, якія не выступалі б у Беларусі. Вось і яшчэ адно з адрозненняў сучаснага канцэртнага жыцця ад дарэвалюцыйнага — Беларускае якая раней у асноўным «спажывала» выступленні прыватных гаспадарыні, цяпер на працягу партнёраў «абмежаваных» гаспадарыні выступленняў — як з ішчымі саюзнымі распаўсюдамі, так і з многімі замежнымі краінамі.

Усе вядома, што музыка дапамагае нам «ажывіць» падзеі мінулага. А дадзіце да гэтай яе здольнасці зусім канкрэтыя кадры хронікі, здымкі, зробленыя некалі для газет, аршыні і, што даражэй за усё, твары — твары знаёмых нам кампазітараў, спевакоў, музыкантаў-выканаўцаў... І лічыце, што ў ваш дом тэлебачанне прывяла нешта жывое і хваляючае. Сустрэча з харэстам — так можна назваць «Хроніку...» і адначасова гэта адукацыя, выхаванне, інфармацыя.

Тэлебачанне зрабіла карысную справу, паказваючы на прыкладзе музыкі, як забяспечваецца ўсеазаонае гарманічнае развіццё чалавечай асобы, эстэтычна-мастацкае выхаванне саўжыццяў чалавеча. У Беларусі рэальна ўваабляецца вядомы тэзіс У. І. Леніна пра мастацтва, якое належыць шырокім працоўным масам. І цыкл «Хроніка музычнага жыцця рэспублікі», у якім змястоўны расказы спалучаюцца з высокай якасцю музычных ілюстрацый, узяўшы сабой календыны ўклад у развіццё нашай сёняшняй музычна-гістарычнай думкі.

ПРАЗ НЕКАЛЬКІ дзён з мінскіх вуліц знікнуць аршыні Смаленскага драматычнага тэатра. Іграюцца апошнія спектаклі сяміга гаспадарыня візіту нашых суседзяў. Развіваючыся з артыстамі са старажытнага Смаленска, прыліткікі гэтага калектыва (а такіх прыліткікікі стала шмат больш, чым было пасля папярэдняга выступленняў гэсцей) вядома, што будучы чыпер сачыць за яго творчымі жыццём і чакае новай сустрэчы. Аб гэтым гавораць і тыя гледачы, з якімі нам давялося гутарыць у антрактах.

Перш-наперш мяне ўрадавала аршыня тэатра, — сказала Наташа Брыжан, супрацоўніца Мінскага бюро надвор'я. «Традыцыйнага збору» і «Граснай» старэскага балету, усё называе было новым для мяне, і я адразу ж пабегла да тэатральнай касы. Саме моцнае ўражанне — спектакль «Майстры» па драме беларускага пісьменніка Р. Станькова. Можна таму, што гэта пра каханне? Не, мабыць, не толькі пра каханне. Пра тое, як кожнаму з нас патрэбна вера ў чалавеча, а ў самым чалавеку — высокароднае паўцё ад казанасці перад тым, каго ты кахаеш. Калі гэтага няма, нешта запавянае ў душы разбураецца, гіне. І ты жывеш нежэ інае такі, «не такі» працуеш, нават «калі работу любіш». Я сачыла за Наўдзінай і Жыўкам і лёду стрымлівала слезы, аддуючы сімпатый то аднаму, то другому, бо для кожнага з іх Міліна, якой яе сыграла тэлемаістра А. Дамітрыева, — гэта Джульета. Балканскае Джульета. А самі яны нагадалі мне двух Рэмза, ну, можа, трохі больш сталых за героя Шэкспіра, але такіх жа гарачых у сваім пачуцці, самахвалючых і высокародных. Дзякуй за гэта артыстам В. Сердзюку і Ю. Дуняеву — яны раскрылі вялікае харэстовае каханне, дзяля якое варта ісці і на смерць.

Мабыць, да такога захалення вядзе спектакль не адну Наташу: я пераканаўся, што рэжысёр Л. Шчаглоў усё строга падачыць ансамбль выканаўцаў драматычнага мастацтва. «Майстры» іграюцца смаленскай як лёнда, як прычы, мастацкі ролі аб сэнсе і цене чалавечага жыцця. Не сэнсе захавання, умоўна кажучы, баларскі каларыт у падабазнасцах дыраматычнага афармлення (мастак К. Гусеў), у тэмпераменце і манеры лаводзіць герою, але няма дробнай дэталіцы, — спектакль гучыць і ўзнесла, і цікавіцца. Такое вядоўшча сапраўды і мае гледаць эстэтычную асаду і дзе па-народнаму мудры ўрок жыцця.

Яны па-салдацку шыра расказваюць пра вайну, — кажаць аб смаленскіх артыстах мінскі шафёр, былы партызан Г. Ярмаловіч. — «Залатая карэта», «Закаханні» і нават «Старая дзева» даянелі да нас гарачы подых вольнага жыцця, у гэтым часам чужым мастацтвам чалавечы чужытам вайны. Я і пачуў і гэтае рэка, чалавек з сапраўднай душой...»

Дзякуй тысячы міліам вынеслі са спектакля смаленскае ўражанне. Яны розныя. Хтосці аддае перавагу гераічнай лініі ў рэпертуару



Артысты Смаленскага тэатра А. Юшпелені, Т. Калычэўская, Ю. Дуняев і рэжысёр Л. Шчаглоў у Доме-музеі і вёздзі РСДРП.

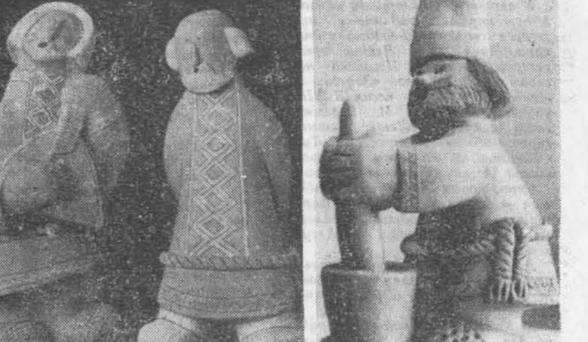
ГАСТРОЛЬНАЕ лета
СУСЕДЗІ СТАЛІ СЯБРАМІ

ваіну. І здаецца, на яе дарогах мы сустракаліся і Каця Берастава з «Закаханых», акая так пранікнёна паказала актрыса В. Амаіліна, і палкоўнік Бірзюкін у Біскучыні, на мой погляд, выкананні заслужанага артыста РСФСР С. Чардзінікава. Такія сустрэчы хваляюць. Бо і іграючы артысты праўдліва, без прыгожых поз і ўрачыстых вопіскаў... Я разумю, што такія спектаклі — высокае мастацтва тэатра, але ж маю права і сказаць: так яно і было чэрць — стагоддзямі назад. І нахай моладзь глядзіць, абдумвае і вучыцца...

Звяртаюцца да жанчыны, якая трохі бянтэжыцца: акаваецца, яна таксама наша гаспа, прывяла ў Мінск аж з Сымтўкара Шаўчэка з тамаўшай фабрыкі Вольга Рыгораўна Матошына.

Шкадую, што вайны купалаўцаў зараз няма ў горадзе, бо заўсёды, як бывае ў родных, лячу на сустрэчы з Лідаўя Іванунай Рэжысёр. Якая шудоўная артыстка! Ну, воль выбралася на смаленскіх вайны. Вельмі ж чалавечыя яны на сцене, у сваіх роллях. Асабліва ўрады мяне майстарства заслужанай артысткі РСФСР Т. Калычэўскай, у чым яе давялося бачыць? Ну, якая трапяткая ў кожным выхадзе, калі выступіла ў гаюнай ролі ў «Старой дзева»! І смаясьва з яе, і часам сплываеш ёй, а то і камяк да горла раптам, сціскаецца сэрца... Нежэ і не хочацца называць яе Праскоўяю Дамітрыеву «акаярыя вайны, але...» Колькі маіх сябровак і аднагодак у Мінску і ў Сымтўкары падачыць яе лёс — і не губляюцца ў віры жыцця, знаходзяць свае месца і сваю радасць у служэнні людзям. А гэта таксама вялікі талент — умець уладкаваць, а потым парадэцка чужым шчасцю. Лічыце гэта дзіўным? Не, гэта спектакль правільна апава, гэтак адваўшча сапраўднага чалавек з сапраўднай душой...»

Дзякуй тысячы міліам вынеслі са спектакля смаленскае ўражанне. Яны розныя. Хтосці аддае перавагу гераічнай лініі ў рэпертуару



В. ІВІН.

Зноў пачаўся Ліма
А ВАСЬКА СЛУХАЕ...

Раман І. Ільба і Я. Петрова «Залатое цяля» з некааторым часу стаў неадзіночным дэлемамонікам для Анкара Аркедзевіча Бабылькова. Кго ён Дырэктар Гомаельскай абласной філармоніі.

«Кі — ускліне чытач. — Кіраўнік творчай арганізацыі і раптам фінансавая махінацыя? Немогчыма!»

Дык жа магчыма! Што рабіць, напрыклад, калі некаторыя канцэртныя брыгады не цягнуць ці, больш правільна, не карыстаюцца папулярнасцю ў гледачоў і страцяць да касы філармоніі? Дзе ж выйсце?

— Эўрыка! — усклікуў аднойчы Андрэй Аркедзевіч. — А чаму б не зрабіць так: напрыклад, канцэртны брыгады, якая прызначае Белдзяржфілармонія за 49 руб. 50 кап., прадаць не вельмі дэсэдачым у фінансавых справах жыхарам аддаленых вёсак за 110 рублёў?

Задумана — зрабленалі Заключачца канітэтам дагавор з рабочымі канітэтам саўгаса «Партызанскі» на канцэрт брыгады Белдзяржфілармоніі пад кіраўніцтвам Г. Бандарэўскага. Артысты даюць канцэрт, рабочыя саўгаса задаволены. А воль тав. Працуюць, старшыні рабочага канітэтам, не да радасці.

Акрамя таго, што за канцэрт Гомаельскай філармоніі зняла з рахунку саўгаса 110 рублёў (а саўгас — з рахунку профсаюзнай

арганізацыі) работнікі Нараўлянскага аддзела культуры прадзелі на гэты канцэрт яшчэ на 80 рублёў білету, хаця ўваход павінен быў быць свабодным. Выручэння грошы аддзел культуры таксама перавёў на рахунак філармоніі па канітэтам банка № 361 ад 13 мая 1969 года.

— Такім чынам, пададзям ба-ланс, — сказаў сваім бухгалтарам Андрэй Аркедзевіч і пачаў адкладаць на лічбынак адну асяцкашыку за другой. — Канцэрт амаатарскага мастацтва саўгаса «Партызанскі» абшлось ў 190 рублёў, Белдзяржфілармоніі адмінусяем 49 руб. 50 кап. (касточкі лічбынак — стук-стук!). А нам — 140 руб. і 50 кап.

— Воль гэта разароты! — захаленні, прапалталі аслушкічы Бабылькова. — Яшчэ некалькі такіх паспяховых апераций і наша каса будзе поўная, як кораб славагата карабейніка з песні.

За рацыяналізацыю, вынаходства людзі атрымліваюць прэміі. Вынаходнікам генерацыя, іх партыты вышываюць на Дошкі го-нару.

Хочацца ведаць, чым будзе ўз нагароджаны гэтай гэтаю не зусім вясёлай і чыстай гісторыяй Андрэй Аркедзевіч Бабыльков? Чыно прайшоў ўжо няма, ён вынашовае новыя задумы, Аблоскі ж аддзел культуры глядзіць на усё, прылішчыць чыно вольны. Саме большае не што адваўшча яго работнікі, — злёгку пакурцы махінагата.

Э. ЯРШОВА,
дырэктар Гомаельскага Дома мастацкай самадзейнасці аблсаўпрофе.

Работы М. Пушкарка — «Стары і стары», «Палескія салагі», «Палешукі», «Са ступай».

ГЭТАЯ ўтульная кватэра ў Мазыры на вуліцы Імя Яўземе. Койса нагадае музей керамікі. На паверху навіяны шафе, нават на шыфары размясціліся маленькія фігуркі з абпаленай гліны. Хітравата прыжмыўся на Парнасе. А вунь у задорным танцы Лявоні і Лявоніха. Здаецца, воль-воль прыстукнае яно шырокага пояса...

— Дзе вы бярыце гліну для сваіх скульптур? — пытаюся ў гаспадара кватэры Мікалая Мікітавіча Пушкарка.

— Хо, — смаяцца ён. — Гліны каля Мазыра — цэлыя горы. Там я і бяру.

Акаваецца, перш чым узяцца за работу, Мікалай Мікітавіч даўга перамешвае гату гліну — у ён не павіна быць ніводнага камячка. А потым яе «прадзівае» праз тустое сіта: у гліне не павіна быць ні пяску, ні ішчых прымесяў.

Нядаўна майстарыня Мастацкага фонду БССР пачала выпускаць сувеніры Мікалая Мікітавіча Пушкарка для сусветнай выставы «Экспо-70» у Японіі. Закупленыя сувеніры «Валельшычкі», «Вясня» і «Булба».

— А пудэўку ў мастацтва мне даў Аляксей Максімавіч Горкі, — хітравата, але з вялікай цэпайна ў голасе нажа Мікалай Мікітавіч.

Так, такі Максім Горкі... Выхоўваўся Юля Пушкар у працоўнай калоніі Імя Горката ў вядомым Курэма, што каля Харкава. Кіраваў калоніяй выдатны педагог і пісьменнік Антон Самбэнавіч Макаранка. Павінен быў прыхаць у гэці да калінастаў Аляксей Максімавіч Горкі, і Коля, які добра маляваў, да ручылі зрабіць партрэт пісьменніка.

— Працаваў я доўга і ўпарта, — успамінае Пушкар. — Помню, як Аляксей Максімавіч заўважыла паглядзеў мяне —

я быў маленькага росту, і Горкі ўсё недаверліва хмыкнуў у вушы, мусіць, не верыў, што я здоху намалываць партрэт... Горкі і параў і кіраўніцтва калоніі накіраваў юнага мастака на вучобу ў мастацкае вучылішча ў Харкаў. Вучылішча тое Мікалай Мікітавіч закончыў у 1937 годзе. А праз два гады пайшоў служыць у рады Савецкай Арміі.

У Мазыры Пушкар жыве не так даўно: пераехаў сюды тры гады наза-

У МАЙСТЭРНЯХ
МАЗЫРСКАЯ ГЛІНА
ЎСМІХАЕЦА

Вельмі спадабаліся мясціны, адкуль была родам жонка.

Першая работа ў новай пакуль для яго гліны — кераміцы — была «Лявоні і Лявоніха». Выў аб'яўлены закрыты конкурс на лепшыя сувеніры да 50-годдзя Беларускай ССР. Пад дэвізам «Вясня» Пушкар паслаў на выставку свайго «Лявоні і Лявоніха».

— Прызначы па праўдзе, вельмі ж хваляваўся, — успамінае ён. — Трэба было перадаць у маленькае скульптурнае нацыянальнае рысы і Лявоні і Лявоніх.

Рабоце Мікалай Мікітавіча Пушкарка была прысуджана трэцяя прэмія. Тады мастак усур'ёза задумаўся, як адрадыць народныя промыслы цацак з гліны, вярнуць ім былую славу. Бо не сакрат жыр: у апошнія гады пачалі пераводзіцца на-

ват тыя ганчары, што выраблялі з гліны конікаў-сыстэлу, пелінаў, сабакан. Лічыце большы поспех выплаў мастаку за ўдзел ва Усеазаоным мастацкім конкурсе, прысвечаным 50-годдзю Савецкай улады. Усеагульнае захаленне вялікала яго керамічнае фігура «Беларуская бульба»: Пушкар былі прысуджаны другая і трэцяя прэміі.

Цяпер, калі з творчасцю Мікалая Мікітавіча Пушкарка знаёмы ў многіх гара-



дах нашай рэспублікі і за яе межамі, яму намагаюцца прадаваць: павілісь вопыт, свой «пачырк», мастак-кераміст, як кажуць, азнаўіць сабе. Асноўны герой яго сувеніраў — персянак з Беларускай народнай творы. Воль толькі некалькі назваў скульптур, закупленых Мастацкім музеем пасля выставы, прысвечанай 50-годдзю роднай рэспублікі: «Жыў-быў стары са старою», «Палешук», «Палешук з кіею», «Палескі папелы», «Палешук пліце лапці» і г. д.

Асноўныя работы Пушкарка заслужылі высокую ацэнку на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадарыні ў Маскве, на Усеазаоннай выстаўцы прыкладнага дэкаратывага мастацтва ў Манрэалі. Маленькая цацка з тэраготы прадкавае сабе шлях усё далей і далей ад Беларусі. Ва ўмелых руках мастака мазыр-

ская гліна спявае, усміхаецца, хітруе... Мікалай Мікітавіч паказвае свае новыя работы — «Беларускі казачнік», «Дзяўдзіка Іван», «Рыбакі», «Лявоніха»... Кожны персянак выпален пільным вокам мастака з жыцця.

Воль скульптура «Каравай». Стары хітраватым прыжмыкам дэцель каравай. Праз плачо перавязан беларускі ручнік.

— Дзе вы такога падгледзелі? — пытаўся я.

Акаваецца Мікалай Мікітавіч быў вяселлі ў адной вёсцы за Капатэвечынамі, і вельмі ж уразаўся ў памяць яму дзяўдзіка, якому даручылі дэцель каравай. — Ён шкодзіла б і нашым этнографам часцей бываць на такіх вяселлях, зазначае мастак, — бо пачынаюць забывацца народныя звычкі...

Зараз Мікалай Мікітавіч працуе над новай работай — «Палешукі з Леніна». Яе ён прысвячае юбілею вялікага правадыра. Тут жа і зусім новыя работы: «Каваль», «Несцерка і пан» (так і ўспамінае славагата: «Будзе мне — будзе і таб...»), «На кірмашы», «Волат»...

Мастак з радасцю паведаміла, што прабы будзе адрыта майстарыня на кераміку. Адначасова Мікалай Мікітавіч з трывогай гаворыць, што Мінастэрства мясцовай прамысловасці не вельмі цікавіцца якасцю сувеніраў. Падрыхтаваў, напрыклад, мастак сувенір «Несцерка і пан». Твор аўтэнтны ў выніку доўгіх раздумяў, упартай працы, пошукаў. Адліваць «Несцерку» павінен з гіпсавай формы, чым больш копіі будзе адліта, тым болей будзе губляць першапачатковую форму скульптурка, пачне фармавацца. Не даўна, што часам мастак сустракае сваё «дзіця» (недзе ў 500-й копіі) — і не можа яго пазнаць. А спыніць выпуск ужо не можа: работнікі мясцовай прамысловасці гоняць славагата «вал»...

Мы пакідалі ўтульную кватэра на вуліцы, якая носіць імя народнага паэта, калі разумныя рукі мастака ляпілі з мазырскіх гліны «Сымона-музыку».

